

DAEŞ BORSASI PKK'YA KAZANDIRIYOR

Riad Domazeti

INSAMER

IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Domazeti, Riad. "DAEŞ Borsası PKK'ya Kazandırıyor". İNSAMER. 01.02.2021.

Analiz

Suriye iç savaşını fırsat bilip Irak hapisanelerinden salıverilen suçlular ve terör şüphelileri Suriye sahasında büyük bir etkinlik kazandı, ülkede başlayan özgürlük ve değişim yanlısı devrimi kriminalize ederek bitirme noktasına getirdi ve tüm dünyaya yayılan bir terör dalgasına sebep oldu. 2014 yılından bu yana DAEŞ'in Suriye ve Irak'ta yayılmasını engellemek için kurulan uluslararası koalisyon ve Türkiye'nin başlattığı operasyonlar sayesinde, örgüt büyük darbe aldı ve birçok üyesi etkisiz hâle getirildi. Bugün bitme noktasına gelen örgütün çok sayıda üyesi ya öldürüldü ya da ironik bir şekilde uluslararası koalisyonun desteklediği yine bir terör örgütü olan PKK'nın Suriye kolu PYD/YPG kontrolündeki kamplarda toplandı.

Dünyanın farklı ülkelerinden 50.000'den fazla erkek ve kadının DAEŞ'e katıldığı, bunların onda birinin yani 5.000'inin de Avrupa ülkelerinden olduğu tahmin ediliyor. Pek çok

örgüt mensubu 2014-2019 yılları arasındaki savaşta öldürülmekle birlikte, on binlerce kişi hâlen daha PYD/YPG kontrolündeki kamplarda bir koz olarak bekletiliyor. Kamplarda tutulanların önemli bir bölümünü 18 yaşından küçük çocuklar ve kadınlar oluştursa da PYD/YPG bu kişilerin hepsini teröre bulaşmış insanlar olarak lanse ediyor. Bu aşamada PYD'nin kendi siyasi varlığını kabul ettirmek ve farklı ülkelerle "resmî iletişim" ve "diplomatik ilişki" kurmak amacıyla bu kişileri kullandığı görülüyor.

DAEŞ sorununun sadece Suriye veya bölgeyle sınırlı bir mesele olmayıp Asya, Avrupa ve Ortadoğu'yu yakından ilgilendiren uluslararası bir güvenlik sorunu olduğu herkesçe kabul ediliyor; dolayısıyla DAEŞ'in oluşturduğu bu güvenlik hassasiyetinin başta PYD olmak üzere farklı gruplar tarafından istismar edilen operasyonel bir koz olarak kullanıldığı görülüyor. Öyle ki Türkiye gibi egemen bir ülkenin ulusal

INSAMER
IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

bütünlüğüne kast eden PYD/YPG gibi bir terör örgütünün uluslararası koalisyon tarafından meşru bir aktör olarak muhatap alınmasının arkasında yatan motivasyonlardan birinin de bu tehdit olduğu anlaşılıyor. Hasılı bölgede yaşanan bütün bu gelişmeler önümüzdeki sürecin daha da karmaşık olacağına işaret ediyor.

DAEŞ, Suriye ve Irak'ta bitme noktasına gelmesine rağmen Deyri Zor ve Rakka'nın güney çöllerinde, sınırlı ve kontrollü bir alanda etkinlik göstermesine hâlen daha izin veriliyor. Zira bu bölgelerde bırakılan küçük bir DAEŞ grubunun varlığı sayesinde PYD/YPG, uluslararası koalisyonun desteğini almak ve uluslararası arenada meşruiyetini arttırmak için imkân buluyor. DAEŞ'i bahane ederek Batılı ülkelere baskı yapan PYD/YPG, uluslararası toplumdan askerî, siyasi ve diplomatik destek sağlıyor.

Petrol, doğal gaz, su ve tarım alanında Suriye'nin en verimli topraklarının %30'undan fazlasını kontrol eden PYD/YPG, uluslararası meşruiyet elde etmek için kamplardaki DAEŞ'li mahkûmları kullanıyor. Başta Birleşmiş Milletler (BM) raporları olmak üzere, birçok uluslararası insan hakları kuruluşunun çalışması, PYD/YPG'nin DAEŞ'i nasıl kullandığını açıkça ortaya koyuyor.

Temmuz 2020'de Dünya Aramiler (Süryaniler) Konseyi, terör örgütü PYD/YPG'nin maddi gelir elde etmek için kamplardaki Suriyeli DAEŞ mahkûmlarını kişi başı en az 1.800 dolar, yabancıları ise 10.000 dolar ve üstü rakamlar karşılığında serbest bıraktığını açıkladı.¹ Medyaya yansıyan bilgilere göre, DAEŞ şüphelileri Lübnan ve Iraklı bazı güvenlik şirketleri aracılığıyla para karşılığı salıveriliyor.

PYD/YPG'nin buradaki asıl amacının gelir elde etmek değil DAEŞ'in hâlen uluslararası toplum için büyük bir güvenlik riski olduğu algısını korumak olduğu anlaşılıyor. PYD/YPG ayrıca DAEŞ'e katılan vatandaşlarını ve ailelerini geri almak isteyen birçok ülkeye resmî olarak "diplomatik ilişki" kurma şartı getiriyor.

Sistem nasıl işliyor?

DAEŞ'e katılanların sadece Suriye ve Irak başta olmak üzere Ortadoğu coğrafyasından olmadığı; Orta Asya, Batı Avrupa, Kafkaslar ve Balkanlar gibi farklı coğrafyalardan da çok sayıda kişinin örgüte katılmak üzere bölgeye geldiği belirtiliyor. Öyle ki bugün terör örgütü saflarında savaşmak üzere Suriye ve Irak'a giden vatandaşlarını yargılamak için pek çok ülkenin özel yasalar çıkarttığı biliniyor.

Bugün çok sayıda DAEŞ üyesi, aileleriyle birlikte el-Hol ve Roj gibi PYD/YPG kontrolündeki kamplarda tutuluyor. Yaklaşık 80.000 kişinin tutulduğu el-Hol kampında kalanların %15'inin farklı ülke vatandaşları olduğu belirtiliyor. Özellikle DAEŞ'e katılan yabancıların nerede hangi suçları işledikleri, hangi hukuka göre yargılanacakları, bu kişilerin ve ailelerinin herhangi bir rehabilitasyon sürecine tabi tutulup tutulmayacakları gibi

konulardaki belirsizlik devam ederken Avrupa ülkeleri ve diğer pek çok ülke, örgüt üyesi vatandaşlarını geri iade alma yahut rehabilite etme noktasında pek de istekli davranmıyor. Zira bu konunun birçok güvenlik, siyasi, sosyal ve psikolojik boyutu olduğunu kabul etmek gerekiyor; dolayısıyla uluslararası hukuk ve devletler arası ilişkilerde yaşanan bu kargaşa ve belirsizlik ortamı PYD/YPG için tam da istediği gibi ortam oluşturuyor.

*Terör örgütü
PYD/YPG'nin
maddi
gelir elde
etmek için
kamplardaki
Suriyeli DAEŞ
mahkûmlarını
kişi başı en az
1.800 dolar,
yabancıları
ise 10.000
dolar ve üstü
rakamlar
karşılığında
serbest
bıraktığı
biliniyor.*

DAEŞ terör örgütü üyelerini vatandaşı oldukları ülkelerde yargılamak, ailelerini rehabilite etmek, psikolojik destek vermek isteyen pek çok inisiyatif ise, PYD/YPG'nin engellemeleriyle karşı karşıya kalıyor. Ayrıca merkezî bir otoritenin olmadığı Suriye'de, vatandaşlarını ve ailelerini geri almak isteyen devletler de muhatap bulamadıkları için PYD'nin şantajlarına maruz kalıyor.

2020'nin Aralık ayında Özbekistan Başbakanlık Danışmanı ve Yurtdışında Çalışan Özbek Vatandaşlarının Haklarının Korunması ve Desteklenmesi Dairesi Başkanı Mehriddin Khairiddinov'un kamplardaki Özbek vatandaşlarıyla ilgilenmek için Kuzey Suriye'de PYD/YPG kontrolündeki bölgeye gittiği haberleri, Türk basınında ve kamuoyunda geniş yankı buldu. Bunun üzerine Özbekistan Ankara Büyükelçisi bir açıklama yaparak ziyaretin yalnızca Özbekistan'dan Suriye'ye giden vatandaşların geri getirilmesi amacıyla yapıldığı belirtildi ve kamuoyunda oluşan rahatsızlık giderilmeye çalışıldı.

Özbek yetkilinin PYD kontrolündeki bölgeyi ziyareti, sadece bu ülkeye özgü bir durum değil. Vatandaşları DAEŞ'e katılan birçok Orta Asya, Kafkasya ve Balkan ülkesinden yetkili, PYD/YPG'nin şantaj ve oyunlarına boyun eğmek zorunda kalıyor. Hasılı, kamplarda tutulan yabancı ülke vatandaşlarını teslim etmek için "müzakere", "resmî belge" ve imza şartı getiren PYD/YPG, kendini meşrulaştırmak için bu durumu araçsallaştırıyor.

Ekim 2020'de Arnavutluk Başbakanı Edi Rama, DAEŞ üyesi bazı Arnavut vatandaşların aile fertlerini Lübnan üzerinden özel bir uçakla ülkeye getirtti. Bu olayla ilgili Arnavutluk medyasında çıkan haberlerde, Kuzey Suriye'deki kamplarda esir tutulan DAEŞ üyelerinin ailelerinin getirilmesi için ya yüklü miktarlarda para ödendiği ya da PYD/YPG'nin resmî olarak muhatap alınmış alabileceği iddia edildi.

PYD/YPG'nin "terör ticareti" üzerinden sağladığı siyasi rantın ahlakiliği ve insani boyutu bir yana terörle mücadele adı altında bölgede

yoğun faaliyet gösteren küresel aktörlerin PYD'nin terör ticaretine karşı gösterdikleri müsamaha da dikkatlerden kaçmıyor. PYD bu şekilde DAEŞ unsurlarını kullanarak uluslararası alanda kendisini meşru bir aktör gibi göstermeye gayret ederken, ona siyasi ve lojistik destek veren yabancı ülkeler de bu duruma göz yumuyor.

Birçok yorumcu, PYD/YPG'nin DAEŞ üzerinden başta Avrupa ülkeleri olmak üzere Balkan, Kafkas ve Orta Asya ülkelerine bu şekilde şantaj yapmasının Batı tarafından derin bir sessizlikle karşılanmasını da normal buluyor. Zira PYD'yi uluslararası bir aktör hâline getirmeye çalışan Batı dünyası açısından söz konusu DAEŞ pazarlığı çok önemli bir fırsat olarak görülüyor. Aslında Batı medyasında çıkan birçok haberde ve yayımlanan çok sayıda raporda PYD/YPG'nin yaptığı insan hakkı ihlallerine açık bir şekilde dikkat çekilmesine rağmen Batı'nın ve Rusya'nın PYD konusunda bu kadar hoşgörülü(!) olmasının nedeninin kendilerinin bölgedeki siyasi gelecekleriyle ilgili olduğu anlaşılıyor.

Batılı ülkelerin PYD'nin bu oyununu iki temel nedenden dolayı görmezden geldiği anlaşılıyor: Birincisi kendi topraklarında yetişen ve ayrımcılık sonucu radikalleşen bu insanlarla yüzleşmekten ve onları yargılamak durumunda kalmaktan endişe duyuyorlar; bunun için de bu işi kendi adlarına PYD'ye yaptırmak istiyorlar. İkincisi de PYD/YPG'yi tüm Kürtlerin temsilcisi olarak bölgede meşrulaştırmak istiyorlar; zira eli kanlı bir terör örgütü olan PKK'nın Suriye kolunu Cenevre'deki pazarlıklara aktif olarak katabilmenin en kestirme yolunun DAEŞ militanlarını kontrol etmek olduğunu öngörüyorlar.

2014 yılında DAEŞ'e karşı ABD önderliğinde oluşturulan uluslararası koalisyonunda 80'den fazla ülke bulunuyor ancak bu ülkelerin büyük bölümü ne DAEŞ üyesi kendi vatandaşlarını geri almak istiyor ne de DAEŞ'in çıkarıldığı bölgelerde barışın temin edilmesi ve bölgenin yeniden inşa edilmesi için herhangi bir adım atıyor.

BM'nin son raporlarında, DAES'in Suriye'de eski gücünü yeniden kazanmasının pek olası olmadığı belirtilse de bölgeden gelen haberler, örgütün belli noktalarda hâlen aktif bir şekilde koz olarak tutulduğunu gösteriyor. Bu durumun en açık kanıtlarından biri de geçtiğimiz aylarda kamplardaki DAES'li mahkûmların örgüte bağlılıklarını bildiren propaganda videoları çekmelerine izin verilmesi ve bunların yayınlanması oldu. Bu videolar, PYD/YPG'nin Batı kamuoyunu etkilemek için DAES'i hâlen büyük bir tehdit olarak gösterip, kendini meşrulaştırmaya çalıştığını açıkça ortaya koyuyor.

Zaman zaman da kamplardan kaçan DAES mensupları ile ilgili haberler yayınlanıyor.² Mesela Türkiye'nin kendi sınır güvenliğini korumak için başlattığı operasyonlar esnasında

kamplardaki güvenliği sağlayamadığını açıklayan PYD/YPG'nin aslında bazı DAES unsurlarının kamplardan kaçmasına izin vererek Batı'daki DAES algısını yönlendirmek istediği anlaşılıyor.

Dünya Aramiler Konseyi'nin kamplardaki kaynakları, PYD/YPG'nin haberi veya rızası olmaksızın kamplardan herhangi bir firarın söz konusu olamayacağını belirtirken, PYD/YPG'nin DAES ile "gizli anlaşmalar" müzakere ettiği yönündeki haberler BBC tarafından da teyit edildi. Hasılı, terörle mücadele ettiğini söyleyen bölgesel ve küresel güçlerin büyük bir ikiyüzlülükle DAES'i kendi ajandaları kapsamında bir enstrüman ve meşrulaştırıcı bir araç olarak kullandığı ve bölgede kurulan oyunu görmezden geldiği açıkça anlaşılıyor.

Sonnotlar

¹ <https://www.haberturk.com/ypg-para-karsiliginda-isid-mahkumlarini-serbest-birakiyor-2751293>

² <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/30/islamic-state-prisoners-escape-from-syrian-jail-after-militants-riot>